

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Gofal
DYDDIAD	16 Gorffennaf 2026
TEITL	Compact: Cytundeb Cydweithio Cyngor Gwynedd a'r Trydydd Sector
RHESWM DROS GRAFFU	Ystyried a yw'r Compact diwygiedig yn darparu sail gadarn ar gyfer perthynas fwy cyson, effeithiol a chydweithredol rhwng Cyngor Gwynedd a'r Trydydd Sector
AWDUR	Dylan Owen, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol
AELOD CABINET	Cyng. Dilwyn Morgan, Aelod Cabinet Oedolion

1. Pam fod angen ei graffu?

- 1.1. Mae'r Compact yn gosod fframwaith newydd ar gyfer y berthynas rhwng Cyngor Gwynedd a'r Trydydd Sector.
- 1.2. Gofynnir i'r Pwyllgor Craffu ystyried a yw'r trefniadau arfaethedig yn mynd i'r afael â'r anghysondebau a nodwyd gan y sector a swyddogion y Cyngor, ac a fydd yn cryfhau cydweithio, comisiynu a chyfathrebu er budd cymunedau Gwynedd.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

2.1. Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried:

- *A yw'r Compact yn gosod egwyddorion a disgwyliadau clir ar gyfer y berthynas rhwng y Cyngor a'r Trydydd Sector?*
- *A yw'r trefniadau arfaethedig yn mynd i'r afael â'r materion a nodwyd gan y sector a swyddogion y Cyngor?*
- *A yw'r Compact yn darparu sail gadarn ar gyfer cydweithio yn y dyfodol?*
- *A oes unrhyw argymhellion pellach ynglŷn â gweithredu a monitro'r Compact?*

3. Cefndir / Cyd-destun

- 3.1. Mae Cyngor Gwynedd a'r Trydydd Sector wedi gweithio mewn partneriaeth ers nifer o flynyddoedd i gefnogi trigolion a chymunedau'r sir. Mae'r Trydydd Sector yn cynnwys ystod eang o elusennau, mudiadau gwirfoddol, mentrau cymdeithasol a grwpiau cymunedol sy'n gwneud cyfraniad sylweddol at lesiant pobl Gwynedd a darparu gwasanaethau sy'n ategu gwaith y Cyngor.
- 3.2. Mabwysiadwyd y Compact blaenorol rhwng y Cyngor a'r Trydydd Sector yn 2008, ac fe'i adolygwyd yn 2013.
- 3.3. Ers hynny mae'r amgylchedd gweithredu wedi newid yn sylweddol, gan gynnwys pwysau ariannol cynyddol, gofynion deddfwriaethol newydd, datblygiadau ym maes caffael a chomisiynu, a disgwyliadau uwch ynghylch cyd-gynhyrchu a

gwerth cymdeithasol. O ganlyniad, mae angen adnewyddu'r Compact i sicrhau ei fod yn adlewyrchu'r cyd-destun presennol.

- 3.4. Yn Rhagfyr 2022, cyhoeddodd Archwilio Cymru adroddiad cenedlaethol, "[Cyfle wedi'i Golli – Mentrau Cymdeithasol](#)", yn adolygu sut mae awdurdodau lleol Cymru yn gweithio gyda mentrau cymdeithasol a'r Trydydd Sector. Daeth yr adroddiad i'r casgliad bod mentrau cymdeithasol yn gwneud cyfraniad pwysig at lesiant cymunedau, ond nad yw eu potensial yn cael ei wireddu'n llawn gan lawer o awdurdodau lleol. Nodwyd bod diffyg strategaethau cydlynol, diffyg dealltwriaeth o'r sector, a chyfleoedd coll i gydweithio, comisiynu a chaffael gwasanaethau mewn ffyrdd sy'n cefnogi datblygiad y sector.
- 3.5. Nododd Archwilio Cymru fod awdurdodau lleol mewn sefyllfa i wneud mwy i uchafu effaith y Trydydd Sector, sicrhau gwell gwerth am arian a gwella gwasanaethau i bobl a chymunedau. Roedd yr adroddiad yn argymhell bod awdurdodau lleol yn datblygu trefniadau mwy strategol ar gyfer ymgysylltu â'r sector, yn cryfhau cydweithio ar draws adrannau, ac yn gwneud defnydd gwell o drefniadau comisiynu a chaffael i gefnogi mentrau cymdeithasol a sefydliadau cymunedol.
- 3.6. Mae canfyddiadau'r adroddiad yn adleisio'r materion a godwyd yn lleol drwy ymgysylltu â Mantell Gwynedd, a sefydliadau'r sector, sef anghysondeb mewn trefniadau ariannu, diffyg cydlynu corfforaethol, a'r angen i gryfhau trefniadau cydweithio a chyd-gynllunio. Mae'r Compact diwygiedig (atodiad 1) yn gyfle i ymateb i'r heriau hyn drwy osod egwyddorion a disgwyliadau clir ar gyfer perthynas y Cyngor â'r Trydydd Sector yn y dyfodol.
- 3.7. Mae trefniadau'r Grŵp Cyswllt Trydydd Sector a arferai gael eu hwyluso gan Cyngor Gwynedd wedi eu hoedi ers rhai misoedd, ond bwriedir datblygu trefniadau newydd fydd yn osgoi dyblygu strwythurau ymgysylltu sydd eisoes yn bodoli, sef y Rhwydwaith Trydydd Sector Gwynedd a hwylusir gan Mantell Gwynedd. Bydd hyn yn tynhau perthynas gyda Mantell Gwynedd ac yn sicrhau cydweithio a cyd-ddatblygu tua'r dyfodol.

4. Ymgynghori

- 4.1. Nid datblygu dogfen yn unig oedd bwriad y broses ymgynghori, ond sefydlu set glir o egwyddorion a disgwyliadau i lywio'r berthynas rhwng Cyngor Gwynedd a'r Trydydd Sector i'r dyfodol.
- 4.2. Cynhaliwyd trafodaethau buan gyda Mantell Gwynedd a swyddogion y Cyngor er mwyn sefydlu'r egwyddorion sylfaenol a ddylai lywio'r berthynas rhwng Cyngor Gwynedd a'r Trydydd Sector. Roedd y trafodaethau hyn yn canolbwyntio ar themâu megis ymddiriedaeth, tryloywder, cyfathrebu, cydweithio, cyd-gynhyrchu a chysondeb mewn trefniadau ar draws y Cyngor.
- 4.3. Yn dilyn y gwaith cychwynnol o sefydlu'r egwyddorion, cynhaliwyd cyfnod ymgysylltu o chwe wythnos ar ddrafft y Compact yn ystod Hydref a Thachwedd 2025. Nod y cyfnod hwn oedd profi'r egwyddorion arfaethedig a cheisio barn ehangach gan sefydliadau'r trydydd sector, rhanddeiliaid ac unigolion.

Cyflwynwyd y Compact hefyd i Rwydwaith Trydydd Sector Gwynedd, a hwylusir gan Mantell Gwynedd, ar 10 Hydref 2025, gan roi cyfle i ystod eang o fudiadau gyfrannu sylwadau ar y cynnwys a'r trefniadau arfaethedig.

4.4. Ar y cyfan, roedd yr ymateb i'r Compact drafft yn gadarnhaol, gyda nifer o ymatebwyr yn croesawu'r bwriad i sefydlu fframwaith clir ar gyfer y berthynas rhwng Cyngor Gwynedd a'r Trydydd Sector. Nodwyd rhai sylwadau penodol am y drafft gan gynnwys:

- Awgrymwyd y dylid ystyried defnyddio teitl mwy eglur megis "Cytundeb Partneriaeth" yn hytrach na "Compact".
- Cafwyd sylwadau ar ddyluniad y ddogfen a'r diagramau er mwyn sicrhau eu bod yn adlewyrchu'r egwyddor o roi trigolion Gwynedd yn ganolog.
- Teimlwyd bod angen mwy o fanylder mewn rhai rhannau o'r ddogfen er mwyn esbonio sut y byddai'r egwyddorion yn cael eu gweithredu'n ymarferol.
- Awgrymwyd y dylid pwysleisio bod cyfathrebu'n broses ddwyffordd, gyda chyfrifoldeb ar y ddwy ochr i wrando, rhannu gwybodaeth a chydweithio'n agored.
- Nodwyd pwysigrwydd cyfeirio at Gôd Ymarfer Ariannu'r Trydydd Sector Llywodraeth Cymru a sicrhau bod egwyddorion y cod yn cael eu hadlewyrchu yn y Compact.
- Derbyniwyd nifer o awgrymiadau golygyddol a geiriol i wella eglurder a chywirdeb y ddogfen.

4.5. Defnyddiwyd yr adborth a dderbyniwyd i fireinio cynnwys y Compact a sicrhau ei fod yn adlewyrchu anghenion a blaenoriaethau'r sector.

4.6. Er bod oedi wedi bod yn y broses o gwblhau'r Compact oherwydd blaenoriaethau a gofynion corfforaethol eraill dros y cyfnod, mae'r gwaith wedi parhau mewn partneriaeth â Mantell Gwynedd a rhanddeiliaid allweddol. Mae bellach yn amserol symud ymlaen at fabwysiadu'r Compact er mwyn darparu fframwaith cytûn ar gyfer cydweithio rhwng y Cyngor a'r Trydydd Sector. Mae mewnbyn y Pwyllgor Craffu yn rhan bwysig o'r broses hon cyn cyflwyno'r Compact terfynol i'r Cabinet i'w ystyried a'i fabwysiadu.

5. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

A ydych wedi **cynnwys** trigolion / defnyddwyr gwasanaeth? Os ddim, pryd a sut ydych yn bwriadu ymgynghori â nhw?

- Mae'r Compact wedi ei ddatblygu mewn partneriaeth â Mantell Gwynedd, mudiadau'r Trydydd Sector ac adrannau'r Cyngor.
- Mae cyfnod ymgysylltu cyhoeddus hefyd wedi ei chynnal yn Hydref 2025 a derbyniwyd nifer o sylwadau ar y Compact Drafft.

A ydych wedi ystyried **cydweithio**?

- Prif ddiben y Compact yw cryfhau trefniadau cydweithio rhwng y Cyngor a'r Trydydd Sector.

Beth sydd wedi ei wneud neu bydd yn cael ei wneud i **atal** problemau rhag codi neu waethygu yn y dyfodol?

- Drwy well cynllunio, comisiynu a chyfathrebu, bwriedir atal problemau sy'n deillio o anghysondeb trefniadau a diffyg cydlyn.
- Mae gwaith y trydydd sector yn hanfodol er mwyn cefnogi cymunedau, unigolion a grwpiau er mwyn osgoi problemau i'r dyfodol.

Sut ydych wedi ystyried yr **hirdymor** a beth fydd anghenion pobl mewn blynyddoedd i ddod?

- Mae'r Compact yn sefydlu egwyddorion tymor hir ar gyfer gweithio gyda'r sector mewn cyd-destun o heriau ariannol a galw cynyddol am wasanaethau.

Er mwyn sicrhau **integreiddio**, a ydych wedi ystyried yr effaith bosib ar gyrff cyhoeddus eraill?

- Mae'r Compact yn cefnogi gweithio trawsadrannol ac yn cyfrannu at nodau llesiant ehangach sy'n ymwneud â chymunedau cryf, cynaliadwy a chydnerth.

6. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

6.1. Disgwylir i'r Compact gael effaith gadarnhaol drwy:

- Gryfhau gallu mudiadau cymunedol i gefnogi trigolion Gwynedd.
- Hyrwyddo mynediad tecach at gyfleoedd a gwasanaethau.
- Cefnogi defnydd o'r Gymraeg drwy waith partneriaeth gyda sefydliadau lleol.
- Cefnogi cymunedau sy'n wynebu anfantais economaidd-gymdeithasol.

6.2. Ni nodwyd unrhyw effeithiau negyddol sylweddol ar hyn o bryd. Bydd unrhyw ofynion asesu effaith pellach yn cael eu cwblhau fel rhan o'r broses gweithredu

7. Camau Nesaf

7.1. Yn dilyn sylwadau'r Pwyllgor Craffu byddwn yn:

- Ystyried unrhyw argymhellion a dderbynnir.
- Cwblhau'r fersiwn derfynol o'r Compact.
- Cyflwyno'r Compact i'r Cabinet i'w fabwysiadu.
- Sefydlu trefniadau llywodraethu a monitro priodol.

- Datblygu cynllun gweithredu i gefnogi gweithrediad y Compact ar draws y Cyngor

Atodiadau

- Y Compact (Drafft)